

***Bloemendaalstraat / Velp te
Halen
(gem. Halen)***

***Archeologisch vooronderzoek door middel van
proefsleuven***

E. Van de Velde, T. Deville en
S. Houbrechts

Opgraving

☐

Prospectie

☒

Vergunningsnummer:

2010/385

Datum aanvraag:

25/10/2010

Naam aanvrager:

DEVILLE Tom

Naam site:

Halen, Bloemendaalstraat/Velpe

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	3
2. Colofon	5
3. Administratieve gegevens	6
3.1. Onderzoeksgegevens	6
3.2. Locatiegegevens	6
4. Inleiding	7
4.1. Onderzoekskader	7
4.2. Ligging	8
4.3. Onderzoeksteam	8
4.4. Dankwoord	9
4.5. Veldonderzoek	9
4.6. Uitwerking en rapportage	10
5. Resultaten Veldonderzoek	11
5.1. Bodemopbouw	11
5.2. Sporen en structuren	12
5.3. Vondsten	13
6. Conclusie	14
6.1. Inleiding	14
6.2. Beantwoording onderzoeksvragen	14
7. Aanbevelingen	16
8. Bibliografie	17
9. Afkortingen en begrippen	18
9.1 Begrippen	18
9.2. Afkortingen	18

10. CD-ROM 19

Bijlagen

Bijlage 1: Detailkaart proefsleuf

Bijlage 2: Sporenlijst

2. Colofon

Condor Rapporten 34

Bloemendaalstraat, Gemeente Halen

Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven

Auteurs: E. Van de Velde, T. Deville & S. Houbrechts

In opdracht van: Vlaamse Milieumaatschappij

Foto's en tekeningen: Condor Archaeological Research bvba, tenzij anders vermeld

Condor Archaeological Research, Martenslinde, december 2010.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Condor Archaeological Research bvba

Martenslindestraat 29,

3740 BILZEN

Tel 0032 (0)498 59 38 89

E-mail: info@condorarch.be

www.condorarch.be

3. Administratieve gegevens

3.1. Onderzoeksgegevens

Datum veldwerk: 02-11-2010
Uitvoerder: Condor Archaeological Research bvba
Condor Rapporten: 34
Opdrachtgever: Vlaamse Milieumaatschappij
Contactpersoon: Dhr. K. Soete
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 16
1000 Brussel
Onderzoeksvorm: Prospectie met ingreep in de bodem
Vergunningsnummer: 2010/385 en 2010/385(2)
Naam site: Halen, Bloemendaalstraat
Bevoegd gezag: Ruimte en Erfgoed, afdeling Limburg

3.2. Locatiegegevens

Provincie: Limburg
Gemeente: Halen
Plaats: Halen
Toponiem: Bloemendaalstraat / Velp
Kadastrale gegevens: Afdeling: **1** Sectie: **C** Nrs.: **248C**
Kaartblad: /

4. Inleiding

4.1. *Onderzoekskader*

Op dinsdag 2 november 2010 heeft Condor Archaeological Research in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Bloemendaalstraat te Halen, provincie Limburg. De Vlaamse Milieumaatschappij realiseert momenteel langs de Velpe een overstromingsgebied. Naar aanleiding hiervan heeft Condor Archaeological Research in juni 2010 een verkennend booronderzoek uitgevoerd¹. Het huidige plangebied ligt net buiten het beekdal van de Velpe boven een steilrand. Hier zijn dan ook geen alluviale afzettingen aangetroffen, maar wel löss en zandleem-afzettingen van Pleistocene oorsprong. Daarbij zijn op de akker verschillende fragmenten roodbakkend aardewerk en een fragment van een dakpan gevonden. De dakpan is mogelijk van Romeinse oorsprong. Het aardewerk is te plaatsen vanaf 1450 en mogelijk zelfs pas vanaf 1700. Door de mogelijke aanwezigheid van een archeologische vindplaats en de toekomstige realisatie van een wachtbekken is geadviseerd om voorafgaand aan de werken een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Het doel van het proefsleuvenonderzoek is om alle eventueel aanwezige archeologische resten te lokaliseren en te documenteren. Op basis hiervan wordt, indien de resultaten positief zijn, een op te graven zone afgebakend. In het voorliggend rapport worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Op basis hiervan worden aanbevelingen gedaan voor een eventueel vervolgonderzoek.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld, die beantwoord dienen te worden op basis van het veldwerk:

- Zijn er al dan niet bekende archeologische waarden aanwezig en waar zijn deze gelokaliseerd?
- Op welke diepte bevinden zich deze waarden?
- Wat is de aard, omvang en datering van de resten?

¹ Van de Velde *et al.* 2010.

- In hoeverre worden eventuele archeologische resten bedreigt door de voorgenomen bodemingreep?

4.2. Ligging

Het plangebied is gelegen aan de Bloemendaalstraat te Halen, ten zuiden van de huidige dorpskern. Het terrein wordt gebruikt als akker voor bieten en ligt net boven een steilrand die de overgang vormt tussen het glooiend heuvellandschap en het beekdal van de Velpe (afbeelding 1).

Afbeelding 1: Overzicht van het plangebied voor de aanleg van de werkput. Foto genomen uit het zuiden naar het noorden.

4.3. Onderzoeksteam

Het onderzoeksteam van Condor Archaeological Research bestond uit:

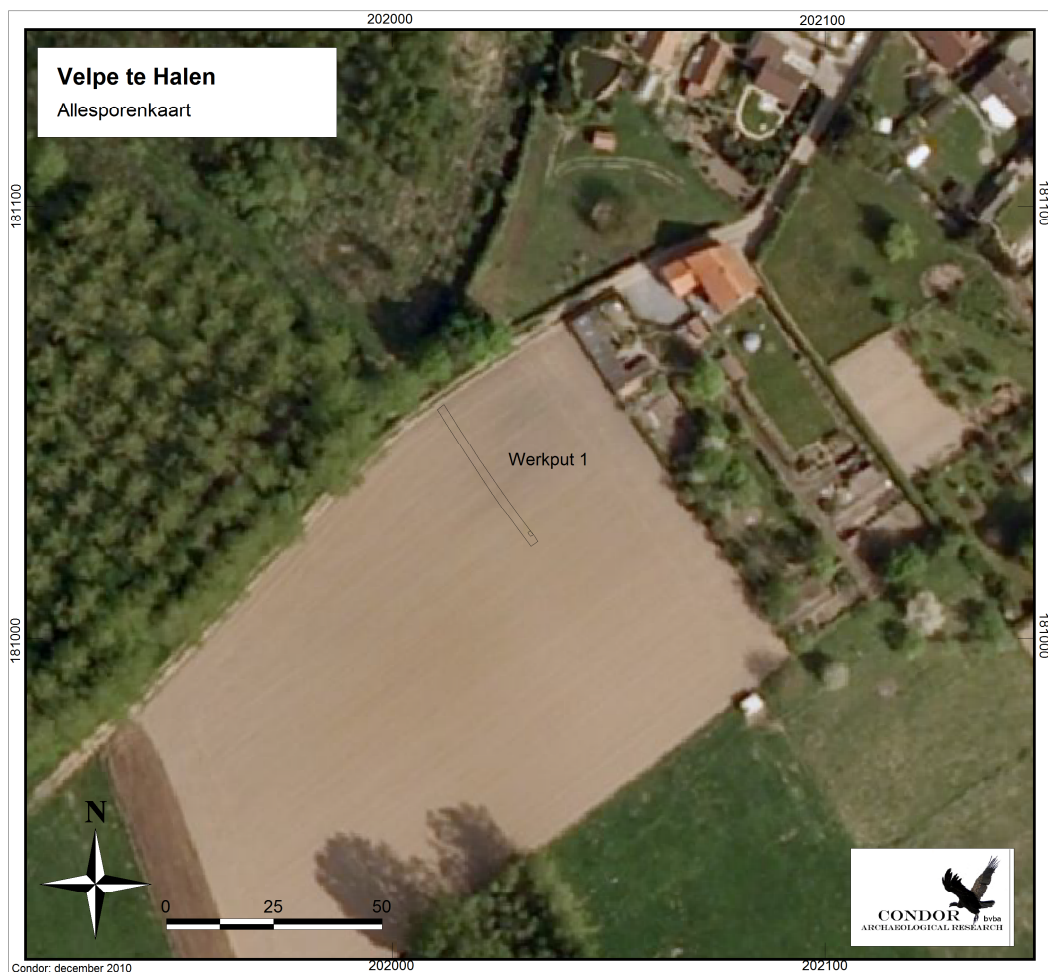
- E. Van de Velde Veldwerk en rapportage
- T. Deville Veldwerk en rapportage
- S. Houbrechts Digitalisatie

4.4. Dankwoord

Dankzij de medewerking en het vertrouwen van verschillende partijen kon er tijdens dit project voortvarend worden gewerkt. In het bijzonder danken we de Vlaamse Milieumaatschappij voor de voortvarende medewerking en Ruimte en Erfgoed, afdeling Limburg.

4.5. Veldonderzoek

Gezien de beperkte oppervlakte van het terrein is één werkput aangelegd van 38 m lang en 2 m breed (afbeelding 2). Hierbij is de hele lengte van het plangebied benut met uitzondering van 2 m aan het noordelijke uiteinde. Hier kruist een landweg het onderzoeksgebied die op het moment van onderzoek nog in gebruik was. Met behulp van de graafmachine is de bouwvoor of, indien aanwezig, de verstoorde toplaag laagsgewijs verwijderd tot op het hoogst leesbare niveau.

Afbeelding 2: Allesporenkaart van het plangebied met aanduiding van werkput 1.

Het onderzoeksvlak is aangelegd in de top van de C-horizont, op een gemiddelde diepte van 75 cm beneden het maaiveld. Dit vlak is waar nodig manueel met de schop bijgeschaafd. Het onderzoeksvlak en het aanwezige spoor zijn gefotografeerd, ingemeten en beschreven (kleur, textuur en insluitsels). Met een metaaldetector is de aanwezigheid van metalen vondsten in de bodem nagegaan. In de proefsleuf is één profielkolom van 50 cm breed opgepoetst, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. De bovenzijde van het profiel is het maaiveld, de bodem het aangelegde onderzoeksvlak. De diepte van het vlak ten opzichte van het maaiveld is weergegeven volgens de Tweede Algemene Waterpassing (TAW).

4.6. Uitwerking en rapportage

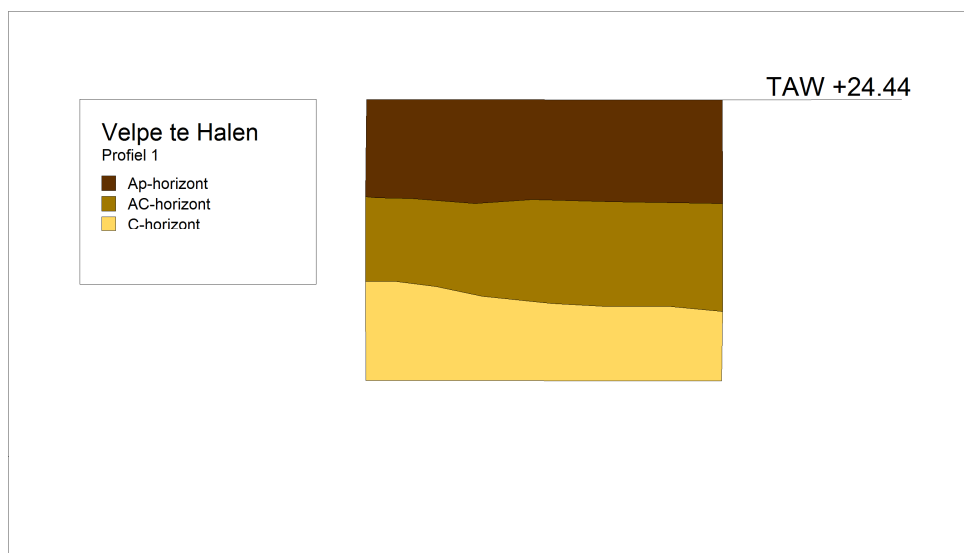
Na het veldonderzoek worden de onderzoeksgegevens uitgewerkt en geanalyseerd. Ter afronding van het archeologisch vooronderzoek is het voorliggend eindrapport samengesteld.

5. Resultaten Veldonderzoek

5.1. Bodemopbouw

De gemeente Halen ligt in de zandleemstreek. Op basis van het booronderzoek² wordt binnen het plangebied een matig natte zandleembodem zonder textuur B horizont verwacht. Dit bodemtype bestaat uit een bouwvoor of Ap-horizont met daaronder de natuurlijke C-horizont.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn löss en zandleemafzettingen van Pleistocene oorsprong vastgesteld. De beschrijving van de bodemlagen op de profieltekening (afbeelding 3 en 4) worden weergegeven als bijlage 2. De donkerbruine bouwvoor of Ap-horizont heeft een dikte van ongeveer 30 cm. Daaronder zit een bruine geroerde laag tot ongeveer 60 cm beneden het maaiveld die ontstaan is ten gevolge van ploegactiviteiten, wat kan worden afgeleid uit de samenstelling. De laag bestaat uit een mengeling van materiaal uit de bovenliggende Ap- en de onderliggende C-horizont. Onder dit geroerde pakket is de natuurlijke geelbruine gevlekte C-horizont aangetroffen. Deze C-horizont is in de top licht tot matig gebioturbeerd.

Afbeelding 3: profiel werkput. Met van boven naar onder: Ap-horizont S003, AC-horizont S002 en natuurlijke C-horizont S001.

² Van de Velde *et al.* 2010, p. 18.

Afbeelding 4: profiel werkput 1 met Ap-horizont S003, AC-horizont S002 en natuurlijke C-horizont met een onderscheid in leem en zandleem S001.

Indien onder de bouwvoor bodemontwikkeling heeft plaatsgevonden in de vorm van een E- en/of B-horizont dan is deze opgenomen in het geroerde pakket. Opnieuw zijn bij het onderzoek fragmenten rood gedraaid, geglazuurd aardewerk aangetroffen die eenzelfde datering kennen als de exemplaren uit het booronderzoek, maar deze scherven bevinden zich steeds in de donkere bouwvoor waarin ze secundair aanwezig zijn. Het aardewerk in de bouwvoor en op het oppervlak uit het boor- en proefsleuvenonderzoek vormt geen verwijzing naar de aanwezigheid van een vindplaats binnen het plangebied, maar is door landbouwactiviteiten doorheen de jaren in de bodem verwerkt geraakt. Deze secundair aanwezige vondsten zijn bij het proefsleuvenonderzoek niet ingezameld.

5.2. Sporen en structuren

Tijdens het onderzoek is één werkput uitgezet waarbij het onderzoeksvlak is aangelegd in de C-horizont, op het hoogst leesbare niveau waarop sporen kunnen worden aangetroffen. In de proefsleuf is één spoor opgetekend (afbeelding 5) dat zich op een gemiddelde diepte van 55 cm beneden het maaiveld bevindt. De kuil is rechthoekig van vorm met een grijze vulling die scherp afgelijnd is. In het spoor is een spikkel hard

gebakken baksteen en een stukje sintel teruggevonden. Het geheel wordt in een recente periode geplaatst en levert geen belangrijke archeologische informatie op.

Afbeelding 5: Recent spoor S001 in het vlak (links) en in coupe (rechts).

5.3. Vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de Bloemendaalstraat te Halen zijn geen archeologisch relevante vondsten aangetroffen.

6. Conclusie

6.1. Inleiding

Het plangebied aan de Bloemendaalstraat is gelegen ten zuiden van de dorpskern van Halen. De Vlaamse Milieumaatschappij realiseert langs de Velp een overstromingsgebied. Uit de resultaten van het eerder uitgevoerde booronderzoek³ is gebleken dat binnen het plangebied mogelijk sporen en/of een vindplaats verwacht kunnen worden. Door middel van een proefsleuvenonderzoek is deze verwachting getoetst. Op basis van de resultaten kan Ruimte en Erfgoed een besluit nemen met betrekking tot een eventueel vervolgonderzoek.

Tijdens het veldonderzoek zijn binnen het plangebied geen archeologisch relevante indicatoren aangetroffen.

6.2. Beantwoording onderzoeksvragen

- ***Zijn er al dan niet bekende archeologische waarden aanwezig en waar zijn deze gelokaliseerd?***

Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische waarden aanwezig.

Op basis van het antwoord op deze vraag zijn de volgende twee vragen overbodig.

- ***Op welke diepte bevinden zich deze waarden?***
- ***Wat is de aard, omvang en datering van de resten?***
- ***In hoeverre worden eventuele archeologische resten bedreigd door de voorgenomen bodemingreep?***

Op basis van de resultaten van het booronderzoek en het aanvullend proefsleuvenonderzoek kan worden besloten dat de geplande graafwerkzaamheden geen bedreiging vormen voor archeologie binnen het plangebied. Bij het proefsleuvenonderzoek zijn geen archeologisch relevante indicatoren aangetroffen.

³ Van de Velde *et al.* 2010.

Het vondstenmateriaal uit het proefsleuvenonderzoek beperkt zich louter tot de bouwvoor, waar de vondsten niet in situ aanwezig zijn. Het betreft hier bemestingsaardewerk.

7. Aanbevelingen

Het onderzoek aan de Bloemendaalstraat te Halen heeft geen archeologisch relevante sporen of vondsten opgeleverd. Het proefsleuvenonderzoek heeft het vermoeden van een vindplaats op het terrein uit de resultaten van het booronderzoek niet bevestigd. De geplande graafwerkzaamheden vormen geen bedreiging voor archeologie binnen het plangebied. Wij achten daarom een verder onderzoek niet noodzakelijk.

Bovenstaand advies is slechts een selectieadvies en dient louter ter advisering van het bevoegd gezag: Ruimte en Erfgoed. Het definitieve besluit met betrekking tot de vrijgave van het terrein, zal op basis van het uitgebrachte advies genomen worden door het bevoegd gezag. Daarom wordt geadviseerd om inzake het besluit contact op te nemen met Ruimte en Erfgoed, afdeling Limburg.

8. Bibliografie

Van de Velde, E., Deville, T. en Houbrechts, S., 2010: Velpe te Halen, Gemeente Halen. Archeologisch onderzoek door middel van boringen, verkennende fase, *Condor Rapporten* 22, Bilzen.

Websites (geraadpleegd december 2010)

<http://www.halen.be>

<http://www.ngi.be>

<http://www.agiv.be/gis/diensten/geo-vlaanderen/>

(geraadpleegd voor bodemkundige kaart)

9. Afkortingen en begrippen

9.1 Begrippen

A-horizont:	Humeuze toplaag van de bodem
E-horizont:	Uitlogingslaag waaruit bepaalde elementen zijn weggespoeld
B-horizont:	Aanrijdingslaag waar uitgespoelde elementen worden afgezet
C-horizont:	Weinig of niet door bodemprocessen aangetast sediment

9.2. Afkortingen

<i>Hoofdnaam</i>	<i>Toevoeging</i>	<i>Gradiënt</i>
Z	Zand	s Silt
L	Leem	h Humeus
K	Klei	z Zand
G	Grind	
		4 Sterk
		5 Zeer sterk

Archeologische indicatoren

<i>Archeologische indicatoren</i>	<i>Gradiënt</i>
Aw	Aardewerk
Vl	Verbrande leem
Ba	Baksteen
Nst	Natuursteen
Hk	Houtskool
Kei	Kei
Si	Sintel
Pu	Puin
St	Stenen
Mt	Metaal
Ht	Hout
Bt	Beton
Me	Mergel
	1 Uiterst weinig
	2 Weinig
	3 Matig
	4 Veel
	5 Zeer veel
	6 Spikkel(s)
	7 Zeer weinig tot fragmentair

Andere afkortingen

<i>Andere afkortingen</i>	<i>Kleur</i>
Pl	Plantenresten
Ro	Roestvlekken
Mn	Mangaan
Mfe	IJzer
	Gr Grijs
	Br Bruin
	Be Beige
	Or Oranje
	Ge Geel
	Gro Groen
	Dr Donker
	Li Licht
	Vl Vlek(ken)

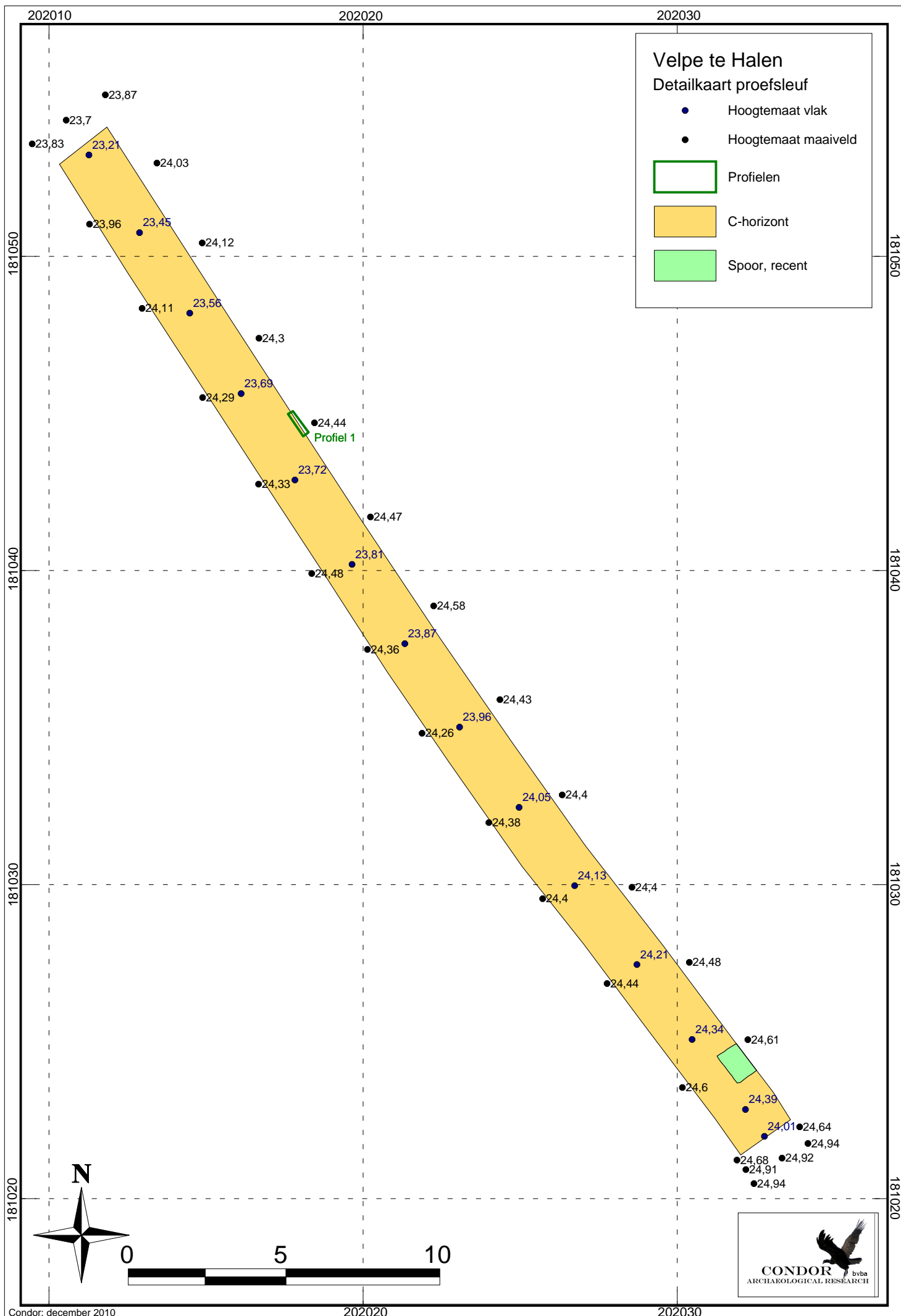
10. CD-ROM

Bijgevoegd bevindt zich een CD-rom met de volgende gegevens:

- Foto's geordend per werkput
- De digitale versie van dit rapport
- De digitale versie van alle bijlagen
- Fotolijst, sporenlijst, velddagboek, hoogtematen.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Bijlage 2

Sporenlijst

Provincie: Limburg	Gemeente: Halen	Plaats, Toponiem:
Projectnr: 10-034	Code: HA10BL	Bloemendaalstraat / Velp

Spoornr	WP	Vlak	Beschrijving	Textuur	Kleur	Vorm	Begrenzing	Insluitsels	Opmerkingen	Samenhang
001	1	1	C-horizont	Lz3	bror + ge vl					
002	1		AC-horizont	Lz3	br + dobr vl					
003	1		Ap-horizont	Lz3	dobr			AW7		
101	1	1	kuil	Lz3	gr + bror vl	rechthoekig	scherp	BA6 SI6	recent	